

Avaluació externa de la reunió del grup familiar a Osona. Un model de suport familiar i comunitari per empoderar les famílies en la resolució de les seves preocupacions

External assessment of the family group conference in Osona. A model for family and community support to empower families in dealing with their concerns

José-Manuel Alonso Varea¹

ORCID: 0000-0002-0595-8889

Irene Dachs Serradesanferm²

Anna Matas Avellà³

Albert Verdguer Oliver⁴

Recepció: 18/11/23. Revisió: 25/02/24. Acceptació: 22/03/24

Per citar: Alonso Varea, José-Manuel; Dachs Serradesanferm, Irene; Matas Avellà, Anna, i Verdguer Oliver, Albert. (2024). Avaluació externa de la reunió del grup familiar a Osona: Un model de suport familiar i comunitari per empoderar les famílies en la resolució dels seus problemes. *Revista de Treball Social*, 226, 91-121. <https://doi.org/10.32061/RTS2024.226.04>

1 Psicòleg. Director ITER (Consultoria, Coaching i Formació), www.alonsovarea.com. Professor associat a la Universitat de Barcelona (UB). Director del Màster i Postgrau Violències Familiars (IL3-UB). josem@alonsovarea.com

2 Psicòloga. SIFE (Servei d'Integració en Família Extensa). Àrea d'Infància, Adolescència i Famílies. Facilitadora de RGF. Membre del grup motor d'Osona i de la Xarxa Catalana i Europea. irene.sife@cssosona.cat

3 Educadora i pedagoga. Coordinadora de l'Àrea d'Infància i Famílies del Consorci d'Osona de Serveis Socials. Facilitadora de RGF. Membre del grup motor d'Osona i de la Xarxa Catalana i Europea. amatass@cssosona.cat

4 Educador Social, Serveis Socials Bàsics Osona Acció Social. Facilitador de RGF. Membre del grup motor d'Osona i de la Xarxa Catalana i Europea. averdguero@cssosona.cat

Resum

La Family Group Conference (FGC) és un model d'intervenció familiar originari dels maoris de Nova Zelanda, que als anys vuitanta es va anar expandint a altres països. La clau és donar protagonisme a les famílies perquè elles mateixes i la seva xarxa prenguin les decisions per solucionar les preocupacions que tenen.

Osona Acció Social impulsa des del 2017 una experiència pionera a Catalunya⁵ amb la FGC (traduït com a Reunió de Grup Familiar –RGF–) i forma cinquanta professionals. D'allà va sortir un grup motor que va dur a terme catorze intents d'aplicació de la RGF entre el 2017 i el 2021.

Les famílies van ser derivades pel Servei Bàsic d'Atenció Social (SBAS) i pel Servei Especialitzat en Atenció a la Infància i Adolescència (SEAIA). La preocupació estava centrada principalment en la infància i adolescència i en tres famílies amb persones grans. Es va iniciar el procés de preparació de la RGF en el 71% de les famílies i, d'aquestes, es va acabar fent en el 60%.

L'avaluació externa va observar millores a totes les famílies on es va fer la RGF i també en les famílies on es va engegar el procés sense finalitzar-lo, probablement fruit d'haver-lo iniciat. El grau de satisfacció és alt entre famílies, facilitadors i professionals que deriven.

Aquesta recerca ha creat un sistema d'avaluació, qualitatiu i quantitatiu, amb els diferents agents implicats. Igualment, s'han identificat millores per dur a terme en futures aplicacions de la RGF.

Paraules clau: Protecció a la infància, conferència de grup familiar, infància i adolescència.

5 Projecte de recerca finançat per la Diputació de Barcelona: "Programa específic de benestar emocional per a la infància i l'adolescència". Es pot demanar l'informe tècnic complet de l'avaluació externa a reuniogrupfamiliar@cssosona.cat

Agraïments als infants, adolescents i adults de les catorze famílies que van ser convidades a participar; als membres del grup motor del projecte "Reunió del Grup Familiar Osona": Neus Casadevall Franquesa (SBAS Osona Acció Social), Joan Cedó Mañosas (SBAS Mancomunitat la Plana), Maribel Corrales Ruiz (SBAS Manlleu), Judit Illamola Vila (SBAS Centelles), Miquel Molas Maydeu (SBAS Torelló), Cesca Morera Viladecàs (SBAS Vic), Carme Rodríguez Morató (SEAIA Osona) i Ruth Serra Gil (SEAIA Osona) per la implicació constant en tot el projecte; i a Martina Erpenbeck (llicenciada en Pedagogia Social, supervisora/coach, facilitadora d'FGC, assessora en Desenvolupament Organitzacional, i fundadora i responsable del projecte de treball comunitari "OFICINA d'FGC (Family Group Conference)" pel districte (Wandsbek) de la ciutat d'Hamburg, Alemanya) per ajudar-nos a descobrir aquest model d'intervenció i per tot l'aprenentatge fet amb ella.

Abstract

The Family Group Conference (FGC) is a model of family intervention originating from the Maori of New Zealand. During the 1980s it expanded to encompass other countries. The goal is to lend prominence to families so that they themselves and their network can make decisions to address their concerns.

Since 2017, Osona Acció Social has been promoting a pioneering experience in Catalonia with the FGC, training 50 professionals. This has given rise to a steering group that engaged in 14 attempts to implement the FGC between 2017 and 2021.

The families were referred by the Basic Social Care Service (SBAS) and the Specialised Child and Adolescent Care Service (SEAIA). The concern was primarily focussed on childhood and adolescence, and within three families, on senior citizens. The FGC preparation process got underway with 71% of families, and of these, 60% saw the process through to completion.

The external assessment identified improvements among all families where the FGC was conducted and also among families where the process was initiated, albeit not completed, probably thanks to early work being carried out. The level of satisfaction was high among families, facilitating teams and referral professionals.

This research has given rise to the development of a qualitative and quantitative assessment system in conjunction with the various agents involved. Likewise, improvements have been identified in order to deliver implementations of the FGC in future.

Keywords: Child protection, family group conference, childhood and adolescence.

Introducció

Les últimes tendències d'intervenció familiar donen més protagonisme a la família i el seu entorn en la presa de decisions i situen els serveis públics com autèntics suports per assolir-les, respectant les diversitats familiars. Utilitzar i millorar els models d'intervenció familiar adaptant-los a les noves realitats és necessari i imprescindible per tal de fomentar el canvis en situacions de crisi o conflicte familiar.

La finalitat del model de la RGF (Wikipedia, s. d.) és la millora del benestar de les persones, promovent canvis i facilitant l'empoderament en les pròpies decisions i solucions pel que fa a les seves vides. Es considera que el compromís de la família i la seva xarxa de suport activant els recursos de la família enforteix les possibilitats de canvi reals i que aquests seran més sostinguts en el temps. En canvi, els plans de treball elaborats per professionals cap a les famílies tenen el risc de potenciar-ne la passivitat, perquè no els considera com a propis i no se'n senten responsables del resultat, encara que no ho diguin (Ramos, 2023).

La FGC⁶ té el seu origen als anys vuitanta a la comunitat maori de Nova Zelanda a partir del malestar que hi havia respecte a les polítiques de protecció a la infància. Milers d'infants i adolescents de la minoria ètnica maori van ser separats de les seves famílies i acollits en famílies i centres residencials fora de la seva comunitat. En aquestes actuacions no es va tenir en compte el sistema de valors tradicionals basat en l'ajuda mútua i els forts llaços familiars. Posteriorment, es va veure que els efectes d'aquestes intervencions havien estat perjudicials per al benestar dels infants i adolescents. Els maoris van iniciar converses amb el govern per tal d'arribar a uns acords d'intervenció més positius per a la seva comunitat. A partir d'aquest moment els professionals van trobar una nova forma de col·laboració, intentant comprendre el seu context cultural i familiar com a base de la resolució del conflicte. Actualment, la legislació a Nova Zelanda preveu la FGC com a model d'intervenció previ a la derivació a l'equip de protecció de la infància i adolescència.

La Reunió de Grup Familiar incorpora la idea maori que la família és la que es coneix millor a si mateixa, i que tots els membres, junts (família nuclear, extensa i xarxa de suport social), faran una gran contribució per assegurar el sentiment de pertinença i de permanència a la comunitat. La posada en marxa de la RGF permet, amb l'ajuda del facilitador de la reunió, buscar solucions dintre de la mateixa família i de la seva xarxa de suport, a partir de la preocupació d'un professional que activa el servei. Per conèixer en profunditat el model es poden consultar els treballs de Maci (2017) i Nixon (2023).

La FGC es va començar a implementar l'any 1989 a països com Anglaterra, Escòcia i Gal·les, on se'n va regular l'activitat dins de la llei de

6 Ens referirem a FGC quan es parli de l'àmbit internacional respectant la seva nomenclatura i parlarem de RGF quan fem menció a l'experiència a Osona.

protecció al menor. El model es va estendre a altres països europeus com Alemanya, Holanda, França, Noruega, Lituània, Bèlgica, Bulgària, Estònia, Itàlia, Països Baixos, etc. En l'àmbit normatiu, a molts països es dona suport a fer una FGC abans de dur a terme altres intervencions. Arran d'això es va crear la European Network on Family Group Conference (European FGC Network, s. d.). Fora d'Europa, a part de a Nova Zelanda, es treballa a Austràlia, als Estats Units d'Amèrica i a alguns països de l'Amèrica Llatina com a variant de les pràctiques restauratives.

Ramos (2023) assenyala que aquestes pràctiques necessiten un suport i una reorganització institucional per poder implementar-se, tenen una elevada capacitat d'inspirar i encoratjar un canvi en l'equilibri de les relacions de poder entre els professionals i els usuaris que, al preu d'assumir uns certs riscos, aspirin a aconseguir uns resultats més eficaços i compartits.

Les fases del procés de la RGF

La RGF està formada per quatre fases. Aquest procés de treball es pot veure en vídeo a través d'un exemple pràctic a la IV Jornada de la Taula d'Infància, Adolescència i Famílies d'Osona (Consell Comarcal d'Osona, 2021), realitzada al maig del 2021 i de manera molt didàctica en dues animacions tant des de la perspectiva dels infants (Bufdir, 2012a) com des de la perspectiva dels adults (Bufdir, 2012b).

A tall de resum descrivim aquí les quatre fases:

Activació

És la primera fase necessària per iniciar una reunió de grup familiar. Aquesta activació té lloc quan un professional planteja una preocupació o una situació problemàtica que afecta una persona en concret. Aquest professional:

- Informa del recurs de la RGF a la persona i/o família on hi ha la preocupació.
- Contacta amb facilitadors de RGF i els li fa arribar el full de derivació.
- Comparteix els documents amb els pares o tutors legals per sol·licitar el seu consentiment per continuar amb la sol·licitud.
- Els entrega, si cal, documentació informativa de la RGF.

Preparació

Els facilitadors que portaran a terme la RGF es posen en contacte amb el professional que ha derivat la preocupació i li expliquen el funcionament. El professional:

- Es reuneix amb la família i es traça un mapa de la seva xarxa i entorn proper.

- Organitza les trobades i les converses amb els familiars i la xarxa de suport; en aquestes trobades es decideix qui serà el defensor de l'infant/adolescent quan és menor d'edat i el moderador.
- Decideix conjuntament amb la família a qui es convida a la RGF, el lloc, la data i l'hora de trobada.
- Prepara tot el que sigui necessari perquè la família assisteixi a la trobada, com per exemple, les invitacions.

Reunió de família

Aquesta fase té tres subfases:

Ronda d'intercanvi d'informació

- La família és l'amfitriona de la reunió. Es dona la benvinguda a tothom i es fa la ronda de presentacions.
- Els professionals que deriven expliquen quina és la preocupació que motiva la reunió.
- Entre tots els assistents es fa un intercanvi d'informació i de la "preocupació", centrant-se en la situació actual i amb una mirada cap al futur.
- Els professionals que han estat convidats a la reunió donen informació o exposen el seu suport en algun tema concret.

Temps reservat per a la família

- La família es reuneix sense els professionals i sense els facilitadors, per buscar possibles solucions i elaborar un pla d'acció. Aquest pla ha de respondre a les preguntes: qui, què, quan i com. També ha de garantir uns mínims de protecció.
- Els professionals i els facilitadors s'esperen fora de la sala, però estan accessibles per si sorgeix algun dubte.

Ronda per presentar i acceptar el pla d'acció

- Els professionals que deriven i els facilitadors tornen a la reunió amb la família i es demana a tots els membres que expliquin el que han acordat.
- La família i els professionals que deriven acorden i concreten el pla d'acció amb l'ajut dels facilitadors.
- Els participants signen el pla d'acció i s'acorda una data per a la pròxima reunió de revisió. Es fa arribar una còpia a tots els participants.

Reunió de seguiment i verificació del pla d'acció

En aquesta última part de la RGF:

- Es celebra una trobada posterior a la reunió al cap de tres o sis mesos per revisar si el pla d'acció funciona o si s'ha de modificar;

- En aquesta fase és important valorar els acords, elogiar i explicar el procés positiu, poder reconèixer l'esforç que la família ha fet, valorar si hi ha idees solucions noves/modificades.

El projecte de la RGF a la comarca d'Osona⁷

Tot començà quan els professionals del SEAIA Osona van ser convidats el 2015 a un taller sobre FGC que va organitzar la Taula d'Infància Adolescència i Famílies (TIAF) de La Marina i va dur a terme Martina Erpenbeck. Posteriorment, Osona Acció Social i la Universitat de Vic i Catalunya Central (UVIC-CC), el 2016, van organitzar un taller a on hi va haver la col·laboració de professionals del SEAIA de l'Alt Empordà i del Centre Residencial d'Acció Educativa (CRAE) Albera, on van explicar la seva experiència en alguna de les aplicacions que havien fet. D'allà va sorgir la necessitat d'aprofundir en el model de la RGF. Des d'Osona Acció Social es va organitzar una formació i es va impulsar la creació d'un grup motor que va tenir l'encàrrec d'elaborar el projecte de la Reunió del Grup Familiar a Osona, pioner i innovador a Catalunya i a l'Estat espanyol. Vàrem anomenar el projecte "Reunió del Grup Familiar. Suport familiar i comunitari d'Osona" per aprofundir en la visió comunitària del model.

Els objectius del projecte són:

- Canviar la mirada d'un model assistencialista a un model d'empoderament de les famílies.
- Implementar la RGF a la comarca en diferents àmbits, no només d'infància i adolescència.
- Fer difusió en altres camps d'intervenció: salut, educació, dependència de la comarca d'Osona que treballin amb persones que puguin necessitar la RGF en algun moment de les seves vides.

Primera fase (2017-2018)

En aquesta primera fase es van prioritzar aquestes accions:

Accions de formació. Prop de cinquanta professionals de SBAS i serveis especialitzats de la comarca van participar de dos cursos de formació de quaranta hores amb Martina Erpenbeck. La formació es va estructurar en tres mòduls: introducció, formació avançada i pràctiques, perquè per exercir de facilitadors cal haver fet una pràctica supervisada pel grup motor i per la formadora.

⁷ Si revisem el marc normatiu de Catalunya trobem diferents lleis i plans que justifiquen la necessitat de posar en marxa models com la RGF. Per exemple, la Llei 14/2010, de 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència (LDOIA) i el nou Pla Estratègic de Serveis Socials de Catalunya (PESS) 2021-2024 (Generalitat de Catalunya, Departament de Drets Socials (2020)), el qual assenyala, almenys, en tres palanques i cinc eixos, aspectes on s'emmarca la metodologia de la RGF. Igualment, el model de la RGF s'emmarca en els objectius estratègics de la TIAF Osona i d'Osona Acció Social per a l'any 2022 per a tota l'organització.

Constitució del grup motor (GM). Al llarg de la formació, es va anar validant l'efectivitat del model de la RGF, i a partir d'aquí, amb el suport d'Osona Acció Social i de totes les altres Àrees Bàsiques de la Comarca, es va crear aquest grup, que agafa el compromís d'implementar-lo a la comarca d'Osona. El grup està format per professionals de la comarca habilitats com a facilitadors. Són onze tècnics de l'àmbit d'atenció a la infància i adolescència, de serveis socials bàsics i especialitzats de la comarca d'Osona.

Segona fase (2018-2020)

En la segona fase vàrem definir noves accions:

Elaboració de metodologia i documentació. Es va crear el circuit d'entrada i diferents eines metodològiques per poder portar a terme la RGF i recollir la informació necessària per poder anar avaluant el projecte.

Borsa de facilitadors. Es va formar una borsa per poder dur a terme les experiències pràctiques i fer operativa l'arribada dels casos derivats, l'assignació dels facilitadors i la posada en marxa de les experiències. Aquests facilitadors impulsaven les RGF alhora que continuaven fent la seva feina als respectius serveis.

Experiències pràctiques. Es va constituir un grup de supervisió d'experiències amb el suport de Martina Erpenbeck i es van iniciar processos de difusió més enllà de l'àmbit de serveis socials.

Supervisió. S'ha fet en totes les experiències que s'han portat a terme. Tot aquest procés de pràctiques es fa amb el seguiment i acompanyament del grup motor i amb la supervisió de Martina Erpenbeck.

Difusió. S'han començat accions de difusió en diferents àmbits: als equips de SBAS i als serveis de la comarca: Equip d'Assessorament Psicopedagògic (EAP), Centre de Salut Mental d'Adults (CSMA), Centre de Salut Mental Infantil i Juvenil (CSMIJ), Centre de Desenvolupament Infantil i Atenció Precoç (CDIAP). També s'ha participat en diverses jornades a Catalunya i d'àmbit espanyol on s'ha explicat la RGF i el projecte d'implementació a la comarca d'Osona i el Lluçanès.

Tercera fase (2021-2023)

En aquesta fase, que és on ens trobem actualment, s'han fet aquestes accions:

Experiències pràctiques. Es van continuar impulsant per part del grup motor processos de RGF amb famílies.

Difusió. S'ha participat en la creació de la Xarxa Catalana de la Reunió del Grup Familiar l'any 2022 i l'organització a Vic el 2022 de la Reunió anual de la "European Network on Family Group Conference", amb la participació d'onze països i amb el suport d'Osona Acció Social i la UVic.

Avaluació. Presentació a Osona Acció Social del projecte d'avaluació sobre l'eficàcia en la població amb la qual es va aplicar, definint uns indicadors d'avaluació qualitatiu i quantitatiu.

Actualment, Osona Acció Social (Osona Acció Social i Consell Comarcal d'Osona, s. d.) ofereix a la seva cartera de serveis la posada en marxa de la RGF.

Metodologia

La finalitat d'aquesta recerca ha estat, en primer lloc, fer una avaluació externa, amb la participació de tots els agents implicats (famílies i professionals), sobre l'experiència de la RGF impulsada per Osona Acció Social. En segon lloc, definir una metodologia d'avaluació (qualitativa i quantitativa) que serveixi per a futures aplicacions de les RGF.

L'avaluació ha estat feta per un avaluador extern expert en projectes socials, i s'ha fet una consulta a professionals de Familienrat Hamburg (s. d.), que fa temps que treballen amb FGC.

Hem identificat algunes limitacions metodològiques que no han estat impediment per avaluar:

- Es tracta d'una mostra relativament petita, per la qual cosa només podem parlar de tendències.
- No hi havia una definició clara de les categories d'algunes variables (per exemple, dels graus de risc de la persona objecte de la preocupació, dels graus de complexitat familiar, ni es va recollir, al seu moment, informació dels resultats al cap de dotze mesos d'haver fet la RGF).

Malgrat les limitacions, hem d'assenyalar com un punt fort el fet que els professionals que van iniciar l'aplicació de RGF van recollir una documentació completa i diversa al llarg del projecte (plantilla de derivació, diari de camp, actes de les reunions del grup motor, etc.). Concretament, en tots els casos analitzats es va omplir una plantilla de derivació i un diari de camp, i per a les famílies 11 i 14 es va crear una invitació específica per la RGF.

La transformació de les mancances inicials del sistema d'avaluació en propostes de millora ens ha permès crear una metodologia d'avaluació innovadora, valorada com a més completa de la que habitualment fan servir els equips de facilitació de RGF a altres països.

L'avaluació feta a Osona d'aquest model aconsegueix resultats similars als de la FGC a escala internacional, si analitzem algunes de les avaluacions fetes per altres equips de professionals.

Unitats d'anàlisi i eines d'avaluació

Es van crear sis unitats d'anàlisi, cadascuna de les quals compostes per diferents elements, i per a les quals es van crear catorze eines d'avaluació, que es poden veure al quadre 1. Igualment, al quadre 2 es pot veure el resum de les variables estudiades a cadascuna de les unitats d'anàlisi.

Quadre 1. Descripció de les unitats d'anàlisi d'avaluació, els elements i les eines

Unitats d'anàlisi	Elements	Eines i respostes
Grup motor (GM)	11 persones.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Actes reunions GM (31 actes). ▪ Formulari 1 (10 participants). ▪ Focus grup amb membres GM...
Materials	Triptic, projecte definitiu, procés RGF i fases, full derivació genèric, full derivació adolescents, esquema pla d'acció, eco-mapa.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Formulari 1. ▪ Formulari 4 per tres persones expertes.
Facilitadors i cofacilitadors	14 persones.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Formulari 3 (13 respostes).
Persones que deriven i altres professionals	19 persones.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Formulari 2 (15 respostes).
Famílies (feta o no la RGF)	14 famílies.	<p>Resum de la intervenció, a partir de:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Excel amb buidat de les variables. ▪ Full de derivació. ▪ Diari de camp. ▪ Plans d'acció (només RGF). ▪ Reunió de revisió (només RGF).
Famílies (només participants a les RGF)	Adults. Infants i adolescents.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Entrevista semiestructurada a 7 adults. ▪ Entrevista semiestructurada a 2 adolescents.

Font: Elaboració pròpia.

Quadre 2. Variables estudiades per a cada unitat d'anàlisi

<p>Grup motor (GM)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Reunions: participants, periodicitat, temes tractats, temes prioritaris a tractar, compliment dels acords, repartiment de tasques, satisfacció amb el funcionament del GM. ▪ Relació entre facilitadors, les persones que deriven i altres professionals i agents: facilitadors que han fet una RGF, altres xarxes de RGF d'arreu, els professionals d'altres àmbits, els càrrecs polítics. ▪ Aspectes a mantenir, millorar, innovar i eliminar, satisfacció amb el procés de treball.
<p>Materials</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Grau de comprensió i observacions sobre cada material.
<p>Facilitadors RGF</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sobre les RGF: nombre de RGF a les que han participat independentment de si s'ha finalitzat el procés, interès en formar part d'un equip que fes només RGF. ▪ Sobre l'aplicació de la RGF: nombre de RGF fetes, grau de solució del motiu de la preocupació, satisfacció amb el procés de treball dut a terme amb les persones que deriven i altres professionals per fer la RGF. ▪ Sobre la RGF: aspectes a mantenir, millorar, innovar i eliminar.
<p>Persones que deriven i altres professionals</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sobre l'aplicació de la RGF: famílies derivades, grau de solució del motiu de la preocupació. ▪ Grau de satisfacció: amb el procés de treball i amb les persones que han facilitat la RGF. ▪ Sobre la RGF: aspectes a mantenir, millorar, innovar i eliminar, definició de la RGF.
<p>Famílies: procés de treball (feta o no la RGF)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Característiques de la persona objecte de la preocupació: sexe, edat, grau de risc inicial, situació inicial i final de la preocupació. ▪ Característiques de la família: grau de complexitat, motiu pel qual la RGF no es va fer. ▪ Procés de treball: persona que deriva, dedicació dels facilitadors durant tot el procés de treball (hores). ▪ Reunió del Grup Familiar: nombre d'assistents (adults i infants/adolescents), lloc de la trobada, durada (hores), pla d'acció, reunió de revisió. ▪ Resultats: evolució de la preocupació, dificultats, factors d'èxit.
<p>Famílies (adults, infants i adolescents) participants a una RGF</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Benestar durant la reunió i després la reunió. ▪ Compliment dels acords fets a la RGF. ▪ Utilitat de participar a la RGF. ▪ Expectativa abans de participar en una RGF. ▪ Satisfacció amb l'acompanyament dels facilitadors. ▪ Moment especial a destacar durant tot el procés. ▪ Aspectes que van resultar difícils. ▪ Disposició a tornar a participar en una RGF després de l'experiència. ▪ Valoració de la RGF (aspectes positius i negatius). ▪ Recomanació a altres famílies per participar a una RGF. ▪ Recomanacions per millorar l'aplicació de RGF al futur.

Font: Elaboració pròpia.

Famílies

Les derivacions de les famílies per dur a terme una RGF van tenir lloc entre els anys 2017 i 2021; bàsicament els tres primers anys a causa dels efectes de la pandèmia de la covid a partir del 2020. Posteriorment a aquesta data s'han continuat fent RGF, però no s'han inclòs en aquesta recerca, perquè no havia transcorregut prou temps per veure l'evolució del procés d'intervenció. Al quadre 3 fem un resum d'algunes característiques de les famílies, dels serveis i professionals que deriven i del sistema d'informació.

Aquest model d'intervenció no exclou cap tipus de família que vulgui participar-hi. Tot i que hem de dir que en alguna situació complexa on hi hagi un procés judicial amb ordre d'allunyament, s'ha de valorar la manera més adequada de fer participar tothom respectant la sentència judicial. Amb persones amb especial vulnerabilitat, s'han de tenir en compte suports específics per atendre-les durant la reunió.

Característiques de les famílies

- Resideixen a diferents municipis de la comarca d'Osona: Vic (tres famílies), Voltreganès (dues famílies), Centelles, Manlleu, Sant Quirze de Besora, Balenyà, Roda de Ter, Taradell, Torelló, l'Esquirol i Sant Julià.
- El grau de risc de la persona objecte de preocupació que va motivar la proposta de RGF va ser: moderat (en vuit casos), greu (en cinc casos), lleu (només en un cas).
- La complexitat de la situació familiar va ser: moderada (en nou casos), alta (en tres casos) i baixa (en dos casos).
- La preocupació estava centrada principalment en infància i adolescència (onze famílies) i en tres famílies aquesta estava centrada en persones grans (8, 9 i 10).
- Hi havia més nois que noies (nou i cinc respectivament).

Característiques dels serveis i professionals que deriven

Han estat principalment el SBAS (onze famílies) i, en segon lloc, el SEAIA, perquè els professionals que es van formar en RGF majoritàriament treballàvem a aquests dos serveis.

No hi ha diferència entre les tres tipologies de procés de treball fet (només derivació, només inici de procés i realització de RGF) i el tipus de derivació.

Estudis. A fons

Avaluació externa de la reunió del grup familiar a Osona. Un model de suport familiar i comunitari per empoderar les famílies en la resolució de les seves preocupacions

Quadre 3. Famílies derivades per procés de preparació de la RGF iniciat (organisme que deriva, any de derivació, situació inicial de la preocupació)

Família i derivació	Organisme que deriva	Sexe, edat	Preocupació (situació inicial)
1 2017	SEAIA	Noia, 9.	Acolliment familiar amb avis. Les visites no funcionaven i aportaven malestar a tothom. Hi havia retrets i tensions en aquest sentit.
2 2017	SBAS	Noia, 14.	El malestar de la noia, la deixadesa i l'absentisme. La preocupació és compartida per pediatria i els professors de l'IES.
3 2017	SBAS	Nois, 10 i 11.	Inestabilitat emocional dels infants. Des que la mare viu sola amb ells hi ha més descontrol, manca d'higiene, més faltes de respecte dels infants cap a la mare.
4 2018	SBAS	Nen, 2.	Pares separats, pare que dona suport però hi ha molt mala relació (problemes de violència). La mare, a l'estar sola amb el petit, se sent desbordada.
5 2018	SEAIA	Noi, 16. Noi, 16.	Relació conflictiva entre la mare i els seus fills que sortiran del CRAE, a partir de la majoria d'edat, però sense tornar a casa.
6 2018	SEAIA	Noi, 16.	La situació personal i familiar del noi que viu amb l'àvia i les dificultats d'ella per cuidar-lo.
7 2018	SBAS	Noi, 13. Noia, 10.	Estat emocional dels infants que viuen amb els pares, i relació dels infants amb aquests.
8 2018	SBAS	Home, 82.	Estat de salut de l'avi. Preocupa l'escassa implicació de la família en la seva cura. La preocupació de l'avi és que la família no es baralli i que el net estigui bé.
9 2019	SBAS	Home, 88.	Conflictos familiars entre els fills. Manca de consciència de la problemàtica familiar pels fills que conviuen a casa: avi amb grau III i filla amb greus problemes de conducta.
10 2019	SBAS	Dona, 93.	Sentiment de solitud i manca de suport familiar. Problemes sobre futura herència.
11 2019	SBAS	Noi, 13. Noi, 11.	Infants viuen amb la mare i no atenen ni respecten els límits, pautes i autoritat de la mare. Dificultat de la mare per establir i mantenir aquestes pautes.

12 2019	SBAS	Noi, 16.	Família nuclear amb dos fills adoptats. Vincle afectiu molt deteriorat del noi amb els pares, amb risc de trencament de vincles relacionals.
13 2019	SBAS	Noia, 18.	Relacions conflictives, especialment entre mare i filla (va passar per una operació de canvi de sexe fa uns anys), i necessitat de la noia de ser compresa.
14 2021	SBAS	Noia, 15.	El rol de cada membre de la família, baix estat d'ànim de la noia i baixada acadèmica. Escassa comunicació familiar.

Font: Elaboració pròpia.

Professionals que deriven i facilitadors

Al llarg del projecte van participar diferents professionals amb diferents rols. Per una banda, els que van derivar les famílies per realitzar una RGF i, per una altra, els facilitadors de les reunions del grup familiar. Com que era una experiència pilot impulsada pel grup motor, moltes persones que deriven i molts facilitadors formaven part d'aquest grup motor.

Resultats

A continuació s'exposen els resultats descriptius per a cadascun dels tres grups de famílies en funció del moment del procés fins on van arribar i es fa una anàlisi comparativa entre els tres grups. Després es resumeixen les aplicacions de les reunions fetes així com les valoracions que en fan les famílies, els professionals que deriven i els facilitadors. Finalment, es resumeix l'avaluació dels materials, del grup motor, dels processos de treball i es fa una valoració global del mètode.

Descripció de cada grup de famílies

Grup 1: Famílies només derivades

No es va iniciar el procés de preparació de la RGF, perquè la persona protagonista va decidir no començar el procés.

Les principals conclusions que es desprenen del treball amb aquestes famílies (vegeu quadre 4) són:

- El motiu principal per no començar la RGF va ser, en la meitat dels casos, que se'n van desdir, bé un progenitor o un adolescent.
- El principal factor de no èxit va ser la preparació insuficient de la derivació i el temps d'espera abans d'iniciar el procés de preparació un cop feta la derivació, perquè els facilitadors prioritzaven la feina per la qual estaven contractats, i la preparació

Estudis. A fons

Avaluació externa de la reunió del grup familiar a Osona. Un model de suport familiar i comunitari per empoderar les famílies en la resolució de les seves preocupacions

de les RGF era una feina afegida. Un altre possible motiu és la novetat que suposava la RGF per a molts professionals.

- En dos casos es va observar alguna millora i en els altres dos la situació va empitjorar.

Quadre 4. Famílies on només es va fer la derivació

Família	Grau de complexitat familiar (1)	Risc inicial persona afectada (2)	Evolució de la preocupació (3)	Motiu pel qual la RGF no es va fer	Dedicació facilitadors (4)
5 Noi 16 i noi 16.	Mitjà.	Moderat.	Empitjorament. Els nois no van tornar a casa.	La família va abandonar a instàncies de la parella de la mare.	5
7 Noi 13, noia 10.	Mitjà.	Moderat.	Millora. A la mare no li va interessar, però al cap de poc, la situació va canviar molt i va millorar.	La mare no va acceptar la derivació i no va facilitar l'accés als fills.	0
12 Noi 16.	Alt.	Greu.	Empitjorament. Noi agafa un rol més adult i s'independitza.	Els SBAS van desdir-se'n. Vincles familiars molt deteriorats.	0
13 Noia 18.	Mitjà.	Moderat.	Millora. La noia s'independitza i marxa del seu poble. Predisposició positiva de la persona que deriva i en un principi de la noia.	La dona se'n va desdir.	0
<p>(1) Podia ser baix, mitjà o alt. Va ser valorat per la persona que deriva i/o el facilitador.</p> <p>(2) Podia ser lleu, moderat o greu. Va ser valorat per la persona que deriva i/o el facilitador.</p> <p>(3) Al cap de dotze mesos (feta o no la RGF), podia ser millor, igual o pitjor. Va ser valorat per la persona que deriva i/o el facilitador.</p> <p>(4) Total d'hores dedicades entre els dos facilitadors.</p>					

Font: Elaboració pròpia.

Grup 2: Famílies on es va iniciar el procés de RGF però no es va completar

Malgrat que la RGF no es va acabar fent, i probablement en part fruit de l'inici del procés de la seva preparació i d'haver contactar amb la família, en tres de les quatre famílies es van observar millores. Dels dos casos de grau de risc greu, en un va haver-hi millora i en un altre no n'hi va haver.

Quadre 5. Famílies on es va iniciar procés de preparació de la RGF, però no es va completar

Família	Grau de complexitat familiar (1)	Risc inicial persona afectada (2)	Evolució de la preocupació (3)	Motiu pel qual la RGF no es va fer	Dedicació facilitadors (4)
2 Noia 14.	Mitjà.	Moderat.	Millora. Tot i que no es va fer la reunió, al fer contactes amb la família, es van moure coses que van fer millorar la situació que preocupava.	La noia no va voler continuar. La família va desestimar fer la RGF.	6
4 Nen 2.	Alt.	Greu.	Millora. La família va comunicar que havien arribat a pactes. Varen marxar del municipi.	En la fase de preparació la família va abandonar.	16
6 Noi 16.	Mitjà.	Lleu.	Millora. Les trucades dels facilitadors van fer moure coses a la família. Tot i no avançar el procés, es van veure algunes millores a la família.	El mateix noi va rebutjar fer la RGF, l'avia que tenia cura d'ell no en veia la necessitat.	16

Estudis. A fons

Avaluació externa de la reunió del grup familiar a Osona. Un model de suport familiar i comunitari per empoderar les famílies en la resolució de les seves preocupacions

9 Home 88.	Mitjà.	Greu.	Empitjorament. El jutjat va fer que no s'agreugés més la situació, va incapacitar i va resoldre la situació, però no els vincles familiars.	No es va fer per nul·la col·laboració familiar. Temes judicials.	20
<p>(1) Podia ser baix, mitjà o alt. Va ser valorat per la persona que deriva i/o el facilitador.</p> <p>(2) Podia ser lleu, moderat o greu. Va ser valorat per la persona que deriva i/o el facilitador.</p> <p>(3) Al cap de dotze mesos (feta o no la RGF), podia ser millor, igual o pitjor. Va ser valorat per la persona que deriva i/o el facilitador.</p> <p>(4) Total d'hores dedicades entre els dos facilitadors.</p>					

Font: Elaboració pròpia.

Grup 3: Famílies on es va fer la RGF

En totes les famílies es van identificar millores posteriorment a la RGF. Al quadre 6 es descriu el grau de complexitat familiar, el grau de risc inicial de la persona objecte de la preocupació, les dificultats principals, els factors d'èxit i la dedicació dels facilitadors amb les famílies amb les quals es va preparar i fer la RGF.

Quadre 6. Famílies amb les quals es va preparar i fer la RGF

Família	Grau de complexitat familiar (1)	Risc inicial persona afectada (2)	Evolució de la preocupació (3)	Dificultats	Factors d'èxit	Dedicació facilitadors (4)
1 Noia 9.	Baix.	Moderat.	Millora. Es va millorar en la qualitat de les visites mare-filla.	Retrets entre els pares que va afectar negativament la nena. Massa pressió a la nena.	Moltes mostres d'afecte i agraïment de la mare per la tasca dels acollidors al no poder exercir com a mare. Es va fer reunió de seguiment.	34

Estudis. A fons

José-Manuel Alonso Varea, Irene Dachs Serradesanferm, Anna Matas Avellà
i Albert Verdaguier Oliver

3 Nois 10 i 11.	Alt.	Moderat.	Millora. La mare es va independitzar de la seva mare per ser autònoma com a mare dels seus fills.	La fragilitat de la mare.	L'any següent es van millorar diferents aspectes. Es va fer reunió de seguiment.	50
8 Home 82.	Mitjà.	Greu.	Millora de la situació de l'avi, perquè passa a viure en família.	Al pla d'acció no es va assignar qui feia què.	Anar a viure amb el fill.	30
10 Dona 93.	Mitjà.	Greu.	Millora respecte a l'atenció de l'àvia, perquè va anar a una residència.	Altres temes associats (herència).	La família es va poder reunir i parlar. Es va fer reunió de seguiment.	30
11 Noi 13, noi 11.	Mitjà.	Moderat.	Millora, la família materna es va involucrar i van canviar coses des de llavors.		Predisposició de la persona que deriva i altres professionals i sobretot de tota la família. Es va fer reunió de seguiment.	60
14 Noia 15.	Baix.	Moderat.	Millora.	No participació de la germana, que genera conflictes al si del nucli familiar.	Participació de totes les persones convidades (sobretot l'orientadora). Espai Familiar adequat per fer la RGF.	40
<p>(1) Podia ser baix, mitjà o alt. Va ser valorat per la persona que deriva i/o el facilitador.</p> <p>(2) Podia ser lleu, moderat o greu. Va ser valorat per la persona que deriva i/o el facilitador.</p> <p>(3) Al cap de dotze mesos (feta o no la RGF), podia ser millor, igual o pitjor. Va ser valorat per la persona que deriva i/o el facilitador.</p> <p>(4) Total d'hores dedicades entre els dos facilitadors.</p>						

Font: Elaboració pròpia.

Comparació de resultats entre els tres grups de famílies

El grau inicial de risc de la situació de la persona que presentava la preocupació que va motivar la proposta de RGF era semblant als tres grups i va ser principalment moderat i greu. Respecte al grau de complexitat familiar, va ser principalment moderat i alt, i al grup a on es va fer la RGF era una mica inferior que als altres dos grups. El resum del procés de treball dut a terme és el següent:

- De les catorze famílies derivades per iniciar el procés per fer la RGF, aquest es va poder començar en el 71,4% dels casos (deu famílies).
- De les deu famílies on es va començar el procés la RGF, en el 60% dels casos (sis famílies) es va poder fer la RGF, i en quatre d'aquestes es va poder dur a terme la reunió de seguiment amb la qual conclou el mètode.
- La durada mitjana de la dedicació de facilitadors durant el procés de treball va ser de 27 hores (suma d'hores de les dues persones facilitadores). Lògicament, a mesura que s'avançava en el procés de treball la dedicació professional era més alta:
 - Al grup 1 (només derivació) va ser d'1,2 hores.
 - Al grup 2 (només inici del procés) va ser de 14,5 hores.
 - Al grup on es va fer la RGF va ser de 40 hores.
- Comparant les famílies on va fer la RGF amb la resta (vegeu quadre 7) observem una millora superior en les famílies on es va fer la RGF, tant pel grau de complexitat familiar com pel grau de risc de la persona objecte de la preocupació. En concret es van reportar millores:
 - A totes les famílies amb les quals es va fer la RGF.
 - De les quatre famílies on es va iniciar la preparació, malgrat que no es va acabar fent la RGF i probablement fruit de l'inici de la preparació, en tres es van observar millores.
 - A les famílies amb les quals només es va fer la derivació, en la meitat es van veure millores.

Quadre 7. Comparació de resultats de l'evolució de la preocupació amb el procés de treball dut a terme (entre parèntesis el número de la família)

	Grup 1: Només es va fer la derivació	Grup 2: Es va iniciar la preparació de la RGF, però no es va dur a terme	Grup 3: Es va fer la RGF amb el pla d'acció
Famílies on hi ha hagut millora	2 (famílies 7 i 13)	3 (famílies 2, 4 i 6)	6 (famílies 1, 3, 8, 10, 11 i 14)

Estudis. A fons

José-Manuel Alonso Varea, Irene Dachs Serradesanferm, Anna Matas Avellà
i Albert Verdaguier Oliver

Famílies on hi ha hagut empitjorament	2 (famílies 5 i 12)	1 (família 9)	0
---------------------------------------	------------------------	------------------	---

Font: Elaboració pròpia.

Si creuem l'evolució dels tres grups amb el grau de complexitat familiar (vegeu quadre 8), observem que al grup on es va fer la RGF el grau de complexitat era una mica inferior que als altres dos grups.

Quadre 8. Comparació de resultats entre el procés dut a terme i el grau de complexitat familiar (entre parèntesis el número de la família)

Grup 1: Només es va fer la derivació (4 famílies)		Grup 2: Es va iniciar la preparació de la RGF, però no es va dur a terme (4 famílies)		Grup 3: Es va fer la RGF amb el pla d'acció (6 famílies)	
Grau de complexitat	Evolució	Grau de complexitat	Evolució	Grau de complexitat	Evolució
Mitjà (família 7).	Millora.	Mitjà (família 2).	Millora.	Baix (família 1).	Millora.
Mitjà (família 13).	Millora.	Mitjà (família 6).	Millora.	Baix (família 14).	Millora.
Mitjà (família 5).	Empitjorament.	Alt (família 4).	Millora.	Mitjà (família 8).	Millora.
Alt (família 12).	Empitjorament.	Mitjà (família 9).	Empitjorament.	Mitjà (família 10).	Millora.
				Mitjà (família 11).	Millora.
				Alt (família 3).	Millora.

Font: Elaboració pròpia.

Si observem el grau inicial de risc de la situació de la persona que té la preocupació (quadre 9), veiem que als tres grups era semblant. Independentment de si la RGF es va fer o no, excepte a un cas (família 5), a la resta dels casos de risc moderat va haver-hi algun tipus de millora. Només hi havia un cas de risc lleu i va tenir una evolució positiva. Dels cinc casos greus, tres eren de persones grans. En un cas va ser clau la intervenció judicial (família 9), i als altres dos va haver-hi millora (famílies 8 i 10). En totes es va iniciar la preparació de la RGF, i en dos es va fer la RGF, amb resultat de millora.

Quadre 9. Comparació de resultats entre el procés dut a terme i el grau de risc de la persona que té la preocupació (entre parèntesis el número de la família)

Estudis. A fons

Avaluació externa de la reunió del grup familiar a Osona. Un model de suport familiar i comunitari per empoderar les famílies en la resolució de les seves preocupacions

Grup 1: Només es va fer la derivació (4 famílies)		Grup 2: Es va iniciada la preparació de la RGF, però no es va dur a terme (4 famílies)		Grup 3: Es va fer la RGF amb pla d'acció (6 famílies)	
Risc inicial	Evolució	Risc inicial	Evolució	Risc inicial	Evolució
Moderat (família 7).	Millora.	Lleu (família 6).	Millora.	Moderat (família 1).	Millora.
Moderat (família 13).	Millora.	Moderat (família 2).	Millora.	Moderat (família 3).	Millora.
Moderat (família 5).	Empitjorament.	Greu (família 4).	Millora.	Moderat (família 11).	Millora.
Greu (família 12).	Empitjorament.	Greu (família 9).	Empitjorament.	Moderat (família 14).	Millora.
				Greu (família 8).	Millora.
				Greu (família 10).	Millora.

Font: Elaboració pròpia.

El procés de treball de les RGF

Al quadre 10 es resumeixen les característiques del procés de treball de les RGF dutes a terme i que podem resumir en els punts següents:

- Les reunions es van fer tant al centre cívic (3 famílies) com al domicili (3 famílies). Quan la preocupació era sobre una persona gran, les reunions es feien al domicili.
- Excepte a la família 1, a la resta l'organisme que va derivar va ser l'SBAS.
- El nombre mitjà d'assistents va ser de dotze persones (incloent-hi els facilitadors). El nombre d'infants va oscil·lar entre un i dos. Tres eren nenes i dos, nens.
- La durada mitjana de les reunions va ser d'unes cinc hores i la del procés de treball va ser de quaranta hores.
- En quatre de les sis famílies es van fer reunions de revisió. Fer aquestes reunions és especialment costós per als facilitadors perquè es dilaten en el temps, ja que estan implicats en la seva feina professional habitual.

Quadre 10. Característiques del procés de treball de les RGF dutes a terme

Família	Nombre assistents (incloent-hi infants i facilitadors)	Data i lloc de les reunions	Durada (hores)	Pla d'acció	Reunió de revisió
1 Noia 9 anys.	11 persones (incloent-hi la nena i una amiga seva).	18/06/2017 Centre cívic.	4-6	Sí.	28/02/2017 Centre cívic.
3 Nois 10 i 11 anys.	11 persones (2 eren infants).	17/11/2017 Centre cívic.	4-6	Sí.	23/05/2018 Centre cívic.
8 Home 82 anys.	15 persones.	25/01/2019 Domicili.	4-6	Sí.	
10 Dona 93 anys.	9 persones.	30/05/2019 Domicili.	2	Sí.	10/10/2019 A casa de l'àvia.
11 Nois 13 i 11 anys.	15 persones (2 eren infants).	24/05/2019 Centre cívic.	4-6	Sí.	29/01/2020 Centre cívic.
14 Noia 15 anys.	11 persones (2 eren infants).	27/11/2021 Domicili.	4-6	Sí.	

Font: Elaboració pròpia.

A continuació exposem algunes reflexions sobre les famílies fruit d'haver fet aquestes reunions (a l'informe tècnic es poden consultar els relats de les RGF dutes a terme):

- La família creu que va ser una oportunitat i que l'experiència ha ajudat a millorar la situació.
- Es diuen les coses amb sinceritat i respecte. S'han pogut mirar a la cara quan es diuen les coses.
- Una mare que viu sola amb els seus fills exposa que està molt millor i que tot el treball l'ha ajudat a empoderar-se, exposa que durant temps ella no havia manat a casa i que ara sí que ho fa.
- Va ser excessiu tanta gent, que va estar bé per trobar-se, sobretot per donar suport a la mare, però que les coses més concretes les han de parlar els membres més propers, com en la revisió.
- La persona de suport de la nena ha d'evitar que se la sobre-responsabilitzi. La nena no ha de rebre la pressió dels adults perquè sigui l'única que aporta. Ella diu: "només parlo jo", "pensava que sortien més propostes".
- S'ha donat molta importància a la veu dels infants i adolescents. Els infants i adolescents estan implicats en la sessió. Estan molt al cas i atents. Sembla que al fill li costa en altres ocasions i aquí ha pogut fer una altra vivència.

- Efectes no esperats postreunió: un pare envia missatge d'agraïment, un altre pare ofereix venir de nou a l'EAIA, els acollidors van rebre reconeixement de la família.
- Apliquen l'experiència a casa; fan una reunió per pròpia iniciativa.

Algunes reflexions sobre el rol dels facilitadors:

- Explicar millor el que s'espera del pla (què, qui, quan).
- Es treballa l'escolta activa de tots els membres.
- A la revisió s'han mogut les emocions/sentiments i s'ha pogut fer un treball emocional.
- Empoderament del professional (al principi no coneixia pràcticament els infants i adolescents i ara tenen un vincle molt positiu i estret).
- Evitar que el paper de moderador l'agafi l'acollidor.

Valoració dels adults i adolescents participants a les RGF

Cap persona contactada va rebutjar ser entrevistada. Es van entrevistar telefònicament set persones adultes i dos adolescents que van participar a alguna RGF. El parentiu de les persones adultes respecte a la persona de la preocupació va ser: tres mares, dues àvies, una tieta i una filla del pare gran. Els resultats principals són:

- Totes les famílies es van sentir acompanyades pels facilitadors, manifesten que tornarien a participar en alguna RGF i que recomanarien el model a altres famílies. Consideren que es van complir els acords fets a la RGF i que els va resultar especialment difícil l'inici de la RGF i que el moment més especial a destacar durant tot el procés va ser el final de la reunió.
- La puntuació mitjana de com es van sentir les famílies des que van ser convidades fins que es va fer la RGF va ser de 8,5; la puntuació mitjana de com es van sentir durant la reunió va ser de 8,6 i de com es van sentir al final de la reunió va ser de 7,6. Consideren que es van complir els acords fets a la RGF amb una puntuació mitjana de 7,8.
- Els aspectes positius que les famílies destaquen de la RGF són: "el fet de fer-te obrir els ulls per veure la realitat del que està passant, el canvi que han fet els nets, poder parlar com a família sense embuts i arribar a acords, el suport, trobar-se molt ben acompanyada, sentir què li passa a la seva filla". Sobre els aspectes negatius de la RGF assenyalen: "costa de complir els tractes que han de fer conjuntament pares i fills, haver d'arribar a aquest extrem".

Valoració dels facilitadors

De les respostes a la pregunta “En quin grau consideres que el motiu de la preocupació que va promoure fer la RGF es va solucionar?” podem concloure que la preocupació que va originar la proposta de fer una RGF va millorar més a les famílies on es va fer la RGF:

- On no es va acabar fent la RGF, la puntuació de 5 o més de millora de la preocupació en famílies la van donar dues famílies. La puntuació mitjana de solució va ser de 4.
- En canvi, on es va fer la RGF la puntuació de 5 o més la van donar vuit famílies. La puntuació mitjana de solució va ser de 5,9.

Valoració de les persones que van derivar

A la pregunta “En quin grau consideres que el motiu de la preocupació que va promoure fer la RGF es va solucionar?” es van obtenir aquests resultats: a les famílies on no es va acabar fent la RGF, la puntuació més alta de millora de la preocupació va ser de 6; en canvi, a les famílies on es va fer la RGF la puntuació més alta va ser de 10 en un cas, de 8 en un altre i de 7 en dues famílies.

Valoració dels processos

El grau de satisfacció amb el procés de treball dut a terme per fer la RGF (independentment de si es va acabar fent o no) tant dels facilitadors com de les persones que deriven és alt, i és lleugerament superior en els facilitadors (76,9% vs. 60%). Als dos grups no hi ha cap resposta que assenyali un grau de satisfacció baix. El grau de satisfacció dels facilitadors és alt (76,9%) i mitjà (23,1%). El grau de satisfacció de les persones que deriven amb el procés de treball és alt (60%) i mitjà (40%).

Valoració dels materials

Els materials van ser avaluats tant pel grup motor com per les persones expertes, a través dels formularis respectius. Hi ha coincidències en les valoracions dels dos grups, especialment en què tots els materials tenen una valoració alta, s’han de fer algunes millores i s’han d’elaborar nous materials (com per exemple: fer un vídeo de difusió del projecte). Els materials més ben valorats són els eco-mapes, el pla d’acció i l’esquema del procés de la RGF.

Valoració sobre el grup motor

Entre el grup motor hi ha un alt grau de satisfacció global amb el seu funcionament (77,8%). La valoració del grau de compliment dels acords fets a les reunions del GM és mitjà (55,6%), seguit del grau alt (44,4%). No hi ha

cap valoració que assenyali baix. Sobre la periodicitat de les reunions del GM la majoria assenyala mensual (66,7%), seguida de bimensual (33,3%).

S'han analitzat les actes de les 31 reunions dutes a terme. Algunes conclusions d'aquesta anàlisi són: la periodicitat ha estat bimensual, el nombre mitjà d'assistència ha estat de deu persones, a totes hi ha hagut un ordre del dia, un repartiment de tasques i la redacció de l'acta posterior, es revisen acords de la reunió anterior, es programa data de la pròxima reunió i la valoració del grau de compliment dels acords ha estat molt elevat.

Valoració de la relació amb la resta d'agents

Aquests aspectes es van avaluar únicament per part de les persones del grup motor.

- Sobre els professionals d'altres àmbits: es valora bona la relació amb l'àmbit social, però per facilitar les futures aplicacions i millorar les derivacions cal treballar més la motivació en l'àmbit sanitari i educatiu.
- Sobre les xarxes de RGF catalana i europea, la valoració és molt positiva, per la qual cosa es proposa mantenir-hi la participació activa.
- Sobre els càrrecs polítics es valora el seu suport inicial, però es demana poder consolidar aquest projecte i disposar de pressupost per poder-ho fer.

Valoració global del model

Quan els professionals participants (siguin els que deriven o els facilitadors) defineixen què és per ells la RGF, assenyalen principalment: l'oportunitat per a la família, però també per als professionals, per millorar aspectes des d'una perspectiva nova, innovadora i que trenca amb els estàndards actuals, implicar les famílies en la presa de decisions sobre les seves problemàtiques, un canvi de mirada per poder trobar solucions a una preocupació, i ser un punt d'unió familiar en què es mostra la fortalesa de la mateixa família.

Com a aspectes a mantenir, les persones que deriven i els facilitadors assenyalen principalment: la metodologia, la bona comunicació i el bon treball dels professionals que ho gestionen, la motivació, bona disposició i neutralitat dels facilitadors durant el procés de RGF, la incorporació de tota la xarxa, formal i informal. Tothom hi té paraula, el treball del grup motor continua oferint la RGF i potenciant-la per solucionar les preocupacions de les famílies.

Els principals aspectes a millorar assenyalats són: fer més difusió i reduir el temps entre derivar i iniciar el procés, entre la proposta i el primer contacte familiar. Si s'allarguen els temps d'espera, el procés acaba perdent el sentit i pot desmotivar. Com a aspectes a innovar, podem recalcar: fer un seguiment més exhaustiu i crear un equip especialista en

RGF. La majoria dels membres del GM estarien interessats a formar part d'un equip d'aquest tipus.

Un repte que el grup motor vol plantejar-se és ampliar la formació a facilitadors no professionals, ciutadans formats per exercir i fer aquest rol, com a Holanda, Alemanya i el Regne Unit.

Discussió

Recentment, Ramos (2023), després de revisar els resultats de diferents estudis sobre la RGF, conclou que “els professionals valoren els plans de millora que la família proposa com a comprensius i realistes, alhora que creatius, i capaços de proporcionar més seguretat de la que els mateixos professionals poden oferir”. Si es compara amb un procediment tradicional, només en el 50% dels casos les famílies diuen sentir-se ben informades, i només en un altre 25% han sentit que els seus punts de vista han tingut pes. Fins a dos terços de les famílies diuen estar millor com a resultat de la RGF; però també es reporten canvis positius fins i tot en els casos en què els plans no es compleixen. A la nostra recerca en totes les famílies de la nostra comarca es van identificar millores posteriorment a les RGF.

Fins a un 70% dels casos els professionals es mostren satisfets, i en més de dues terceres parts consideren que superen els plans que ells mateixos haurien ofert (Barnsdale i Walker, 2007). Això coincideix amb els nostres resultats, on el grau de satisfacció amb el treball conjunt entre facilitadors i persones que deriven i altres professionals i viceversa és molt alt (85,7% de les persones que deriven cap a facilitadors i 84,6% dels facilitadors cap a les persones que deriven). No hi ha cap resposta que assenyali un grau de satisfacció baix. Per una altra banda, el grau de satisfacció dels facilitadors amb les persones que deriven i altres professionals (comunicació, coordinacions, suport en el procés de la RGF, grau d'implicació, etc.) és alt (84,6%). No hi ha cap resposta que assenyali un grau de satisfacció baix. El grau de satisfacció de les persones que deriven amb les persones que han facilitat la RGF, independentment de si es va acabar duent a terme o no, també és alt (85,7%).

Coincidim amb De Jong et al. (2017), quan assenyalen com a factors afavoridors de l'èxit de la RGF: la voluntat de la família de convidar la seva xarxa; la voluntat de compartir sentiments amb i entre els convocats i la confiança mútua aconseguida entre la família i el facilitador. També valorem com a criteri d'èxit cuidar especialment les famílies en la derivació perquè entenguin bé el procés i que les expectatives siguin adequades a la situació a treballar, i el fet de no allargar el temps entre la derivació i la RGF. Si s'allarga, el procés acaba perdent el sentit i s'entra en una fase de desmotivació. En aquest sentit, a la comarca d'Osona, la RGF es du a cap com a feina extra dels professionals i això fa que tot el procés s'alenteixi. Cal afegir que a la mateixa reunió s'hauria de pactar la reunió de revisió, perquè si no és molt més complicat portar-la a terme.

En acabar la RGF, predomina la satisfacció entre els participants. Les famílies diuen que els seus sentiments han estat respectats, que les seves preocupacions han estat tingudes en compte, valoren positivament el temps privat durant el qual la família està sense professionals, malgrat les tensions que s'hagin pogut produir (Ramos, 2023). A la nostra recerca, totes les famílies que van ser entrevistades manifestaven que es van sentir acompanyades pels facilitadors i que tornarien a participar en una RGF, així com que recomanarien el model a altres famílies.

Conclusions

Aquesta recerca ha permès crear un sistema d'avaluació innovador amb els diferents agents implicats. Aquest sistema es pot incorporar a la metodologia general de la RGF a Catalunya. Malgrat algunes limitacions metodològiques, podem extreure conclusions i establir tendències a continuar investigant en futures aplicacions. Hi hagut una participació alta per part de tots els agents implicats en el procés d'avaluació (membres del grup motor, professionals que deriven, persones facilitadores i famílies).

Resulta cabdal que les polítiques públiques, especialment les que es dediquen a les persones, puguin incorporar en la seva pràctica diària estratègies d'empoderament col·lectiu que permetin el treball comú i augmentin les capacitats tant de les famílies com dels mateixos professionals. Un repte complex però imprescindible en un futur escenari de ciutadania autènticament activa. En aquest sentit, seria interessant fer una avaluació comparativa de l'eficàcia i l'eficiència dels plans de millora dels serveis (SBAS, SEAIA, etc.) amb els que s'obtenen amb la reunió del grup familiar.

Sobre l'aplicació del model

Malgrat que els professionals que han estat facilitadors han dedicat molt de temps a impulsar i portar a terme les RGF i ho compaginaven amb les seves tasques professionals per les quals estaven contractats, els resultats aconseguits són coincidents amb la revisió de resultats que reporten els estudis sobre RGF.

De les catorze famílies derivades per iniciar el procés de la RGF, aquest es va poder iniciar en el 71,4% dels casos, que correspon a deu famílies. D'aquestes deu, en el 60% dels casos es va poder fer la RGF, i en quatre es va poder dur a terme la reunió de revisió. Malgrat la mostra reduïda de famílies amb la qual s'aplica la RGF, podem valorar que el procés d'activació de la RGF i dur-la a terme promou canvis positius en les relacions familiars, ja que es redueix la preocupació que va motivar la derivació. Comparant les famílies en les quals es va aplicar la RGF, s'observa una millora més gran respecte a les famílies en les quals no es va portar a terme.

De les cinc famílies amb les quals no es va acabar de fer la RGF, en tres sí que s'hi van observar millores. Valorem que probablement són fruit de l'inici del procés de la seva preparació.

En les famílies on només es va fer la derivació i no es va poder començar el procés de treball de la RGF, el principal motiu per no iniciar-se va ser que se'n van desdir, bé un progenitor o un adolescent, en la meitat dels casos. El principal factor de no èxit ha estat la preparació insuficient de la derivació i la demora en començar el procés de preparació un cop feta la derivació, pel fet que els facilitadors prioritzaven la feina per la qual estaven contractats. També podem assenyalar la novetat que suposava la RGF per a molts professionals.

Sobre les RGF dutes a terme

No es pot pretendre que les experiències siguin sempre d'èxit i hem de ser molt curoses amb la RGF, perquè si no s'arriba a l'èxit esperat, la RGF ha estat la forma més honesta, respectuosa i sincera de tractar la situació i poder assumir el resultat d'una manera responsable, tranquil·la i amb empoderament. El més rellevant és que els membres de la família i la seva xarxa extensa han tingut un espai per intercanviar i ser protagonistes durant la RGF. El pla d'acció i els resultats concrets són importants, però ho és molt més l'experiència que viu tothom d'haver compartit un temps junts en un espai i experimentar la força del cercle de suport. Es creen vincles que potser ja hi havia però dels quals no eren conscients.

Les reunions es van fer tant en equipaments públics com en domicilis. El nombre mitjà d'assistents va ser de dotze persones (incloent-hi els facilitadors i els professionals). La durada de les RGF va ser d'unes cinc hores i la durada mitjana del procés de treball va ser de quaranta hores. En quatre de les sis famílies es van fer reunions de revisió amb les quals el model conclou.

Sobre els processos

El grau de satisfacció amb el procés de treball dut a terme per fer la RGF (independentment de si es va acabant fent o no) tant dels facilitadors com de les persones que deriven és alt. Tots dos grups estan majoritàriament satisfets tant amb el procés de treball com amb el treball amb les persones que han facilitat la RGF (comunicació, coordinacions durant el procés, etc.).

Valorem que la creació d'un servei dedicat a implementar i portar a terme les RGF suposaria augmentar l'agilitat i evitar allargar els temps de derivació i de reunió, i això faria que aquests processos de treball milloressin la temporalitat i els resultats d'aquest model d'intervenció familiar i comunitari.

Referències bibliogràfiques

- Barnsdale, Lee, i Walker, Moira. (2007). *Examining the Use and Impact of Family Group Conferencing*. Scottish Executive Education Department.
- Buadir (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet) (2012, febrer 14 a). *Family Group Conference - a child's perspective* [Vídeo]. Youtube. www.youtube.com/watch?v=rhq88DwYZ3c
- Buadir (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet) (2012, febrer 14 b). *Family Group Conference - from a parent's perspective* [Vídeo]. Youtube. www.youtube.com/watch?v=YEDg0FPqGZc&t=135s
- Consell Comarcal d'Osona (2021, maig 28). *IV Jornada TIAF Osona: Reunió de Grup Familiar* [Vídeo]. Youtube. <https://www.youtube.com/watch?v=qjqyBSSQJPC>
- De Jong, Gideon; Schout, Gert, i Abma, Tineke. (2017). Understanding the Process of Family Group Conferencing in Public Mental Health Care. A multiple Case Study. *British Journal of Social Work*, 48(2),1-18.
- European FGC Network. (s. d.). *FGC Network*. Recuperat 11 abril 2024, de <https://fgcnetwork.eu>
- Familienrat Hamburg (s. d.). *Familienrat Hamburg*. Recuperat 11 abril 2024, de www.familienrat-hamburg.de/
- Generalitat de Catalunya, Departament de Drets Socials. (2020). *II Pla Estratègic de Serveis Socials de Catalunya (PESS) 2021-2024*. Recuperat 11 abril 2024, de https://dretssocials.gencat.cat/ca/ambits_tematicos/serveis_socials/pla-estrategic-de-serveis-socials-de-catalunya/PESS2021-24/
- Llei 14/2010, de 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència, DOGC núm. 5641 (2010). Portal Jurídic de Catalunya. Recuperat 11 abril 2024, de <https://portaljuridic.gencat.cat/eli/es-ct/1/2010/05/27/14>
- Maci, Francesca. (2017). *Come facilitare una Family Group Conference, Manuale operativo per le Riunioni di Famiglia*. Erickson.
- Nixon, Paul. (2023, març 28). *DIXIT organiza la conferencia en línea "El modelo Family Group Conference: una mirada comunitaria en la intervención social con familias"*. Dixit. Recuperat 11 abril 2024, de https://dixit.gencat.cat/es/detalls/Noticies/conference_family_group_paul_nixon.html

- Osona Acció Social i Consell Comarcal d'Osona. (s. d.). *Reunió de grup familiar (Suport familiar i comunitari d'Osona)*.
Osona Acció Social. Recuperat 11 abril 2024, de <http://www.osonaacciosocial.cat/cartera-de-serveis/infancia-familia-joves/reunio-de-grup-familiar-suport-familiar-i-comunitari-dosona/>
- Ramos, Ricardo. (2023). La conferència de grup familiar: una pràctica participativa en famílies amb infants en risc. *Revista de Treball Social*, 224, 49-67. <https://doi.org/10.32061/RTS2023.224.02>
- Wikipedia. (s. d.). *Family Group Conference*. Recuperat 11 abril 2024, de https://en.wikipedia.org/wiki/Family_Group_Conference